

Hyvät juhlavieraat,

tunnustuspalkintojen saajat Katriina Huttunen, Sanna Nyqvist, Katja Seutu ja Kristiina Wallin,

säätiön ja kustantamon väki, aivan te kaikki,

haluan sanoa nöyrimmän kiitokseni sekä palkinnosta, että siitä, että saan viettää tämän illan kanssanne. Kiitän myös valtavasti mahdollisuudesta puheenvuoroon, jonka haluan käyttää puhuakseni kättelemisestä.

*

Unkarilainen kirjailija Frigyes Karinthy kehitteli melkein sata vuotta sitten kuuden erottavan askeleen teorian, joka tunnetaan nykyään paremmin kuuden kättelyn sääntönä. Ideana on, että itselleen tuntemattomaan ihmiseen voi saada kontaktin lopun perin vain muutaman tuttavan tuttavan avulla.

Teoria ei liene kovin tieteellinen, mutta pidän sen hengestä. Olen kätellyt tänään upeita kirjallisuusalan henkilöitä sekä fyysisesti että kuuden kättelyn säännön hengessä.

*

Kirjat ovat oma tapansa kätellä. Joskus puristus on löysä, joskus se rusentaa sormet, joskus se palauttaa maan pinnalle, joskus se on lohdutus.

Kristiina Wallinin teosten otteessa tuntuvat niin kengitetyn eläimen jäljet kuin ilmaan uurtuvat asiat.

Katja Seudun teosten otteessa taas aikaa mitataan kuusilla, ja päästään kesannoimaan ja säkenöimään.

Sanna Nyqvistin teosten otteessa saamme tietää esimerkiksi väärennöksistä ja vallasta, ja pääsemme myös mereen, tuohon ihmisen alkukotiin.

Katriina Huttusen teosten kättely on kulttuurien välistä. Ilman kääntämisen taikaa emme pärjäisi tässä maailmassa.

Parhaimmillaan kirja jättää lähtemättömät jäljet. Silti lukeminen on turvallista – ainakin demokraattisissa maissa.

Kirjoittaminen voi olla toisenlainen kokemus, myös sananvapauden maailmankolkissa. Mitä jos paljastan jotakin hirveää itsestäni, tai joudun naurunalaiseksi? Mitä jos olen ymmärtänyt jonkun lähteen tai alkuperäistekstin väärin? Mitä jos en löydä oikeita sanoja?

Mitä jos olen menettänyt kykyni?

Silloin mennään toisen ihmisen luo. Jos tämä ihminen on kirjallisuusalan toimija, hän sanoo: hei, minustakin on tuntunut tuolta! Jaetun kokemuksen tuoma lohtu on kädenpuristus. Jos tämä ihminen on ystävä tai puoliso, hän sanoo: voi sinua rakas, sanot noin joka ikisen kirjasi kohdalla. Tämä lempeä, ehkä nenäkäskin huomautus on oloa keventävä kädenpuristus.

Silloin kun vauva on vielä aivan pieni, hän puristaa jo pelkkää aikuisen etusormea. Kun tämä pieni olento kasvaa, hän tutkii maailmaa käsin, ja jos käy hyvin, käteen ilmestyy kirja. Käteen ilmestyy kynä. Sormien alle ilmestyy näppäimistö. Sanoisin että eräät meistä käyttävät kolmea viimeistä hälyttävän usein, mutta luulen että olette samaa mieltä kanssani, että koskaan ei ole mahdollista lukea tai kirjoittaa liikaa.

Sanotaan, että kirjoittaminen on yksinäistä puuhaa. Miten tämä olisi mahdollista, kun kirjoja tehdään yhdessä, kun lukija kohtaa kirjailijan, kun yhden ihmisen sanat koskettavat toista?

*

Aina yhteiselo ei ole ihanaa, vaan joskus toinen ihminen ottaa päähän. Naapuri imuroi liian aikaisin, lapsen opettaja ei näe juuri minun lapseni taitoja, ystävä on tapaamisesta taas kerran myöhässä.

Uusi kirja, jota odotin valtavasti, paljastuu huonoksi. Miksi piti kirjoittaa tai kääntää noin? Miksi lukija tulkitsee oman kirjani noin vinoon, ja eikö se kustannustoimittaja todella ymmärrä mitä ajan takaa, ja onko kirjailijan pakko olla noin hiton herkkänahkainen? Tässähän vain yritetään auttaa.

Kaikki tämä ärsytys on yhteisön hinta. Se on yhdessä tekemisen ja elämisen hinta. Tällä häviävän pienellä hinnalla me saamme joskus jopa tälläytyä ja juhlia kauniissa tilaisuuksissa.

*

En voi olla nostamatta esiin, että elämme pelottavia aikoja aina siitä saakka, miten nopeasti lukutaito heikkenee siihen saakka, että viattomia pommitetaan. Miksei siis vajota epätoivoon, heittää kirja nurkkaan ja doomscrollata?

Maailmanmenosta on pysyttävä kartalla. Mutta emme me selaa kamalia uutisia saadaksemme lukea kamalia uutisia, vaan jopa doomscrollaus on toivon hakemista. Me etsimme kamalien uutisten seasta hyviä.

Yksi hyvä asia on niin selvä, ettei se ylitä uutiskynnystä Meillä on se kaikesta tärkein, mitä tässä maailmassa selviytymiseen tarvitaan. Kontakti, yhteisöjä, käden puristus. Meillä on toisemme. Niinpä pyydän, että ojennat kätesi sekä silloin, kun jonkun on saatava tarttua siihen, että silloin, kun sinä tarvitset apua, lohtua tai tukea.

*

Jos olet kätellyt minua, olet kätellyt kirjailijoita ja opettajia, kuvataiteilijoita ja sosiaalityöntekijöitä, matemaatikoita ja kiinteistöhuoltajia. Jos olet lukenut kirjojani, olet kätellyt maahanmuuttajia ja lesboja, muunsukupuolisia ja valtahierarkioihin sotkeutuneita yksilöitä.

Käytin tarkoituksella sanaa yksilö. Yksilöllisyys on hyvinvointimme kannalta tärkeää. Sitä kunnioittaen pyydän, että muistamme: me olemme laumaeläimiä.

Me olemme kädellisiä.

Kiitos.